

Tema dosförskrivning och Pascal

Vad är Pascal och vilka patienter är lämpliga?

Pascal är ett webbaserat [förskrivningsverktyg](#) för att förskriva, ändra, förnya och avsluta recept, samt beställa läkemedel till patienter som får sina läkemedel maskinellt dosdispenserade.

För att en patient ska vara aktuell för dosförskrivning ska följande kriterier vara uppfyllda:

- Samtycke till att vård och apotek utbyter information om patientens läkemedel.
- Regelbunden och stabil grundmedicinering.
- Oförmåga att själv hantera sina läkemedel på grund av fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättningar.

Pascal är en receptlista – inte en journal

Pascal visar patientens aktuella förskrivningar (recept) på apoteket, vilket är samma uppgifter som visas i Nationella läkemedelslistan (NLL). Enligt lag ska all historik i NLL rensas efter 5 år, vilket gör att den även försvinner i Pascal. Eftersom Pascal inte är en journal och historiken gallras, behöver förskrivaren dokumentera aktuella läkemedel i *Cosmic*. Bäst är att hålla läkemedelslistan i *Cosmic* uppdaterad.

Samtycke krävs för registrering i Pascal

Var noggrann med patientens samtycke vid registrering av dosdispensering. Samtycket kan tas emot muntligt, t.ex. av en sjuksköterska. Dossamtycket som registreras i Pascal innebär en stor påverkan på personlig integritet, då alla förskrivare, legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och apoteken hädanefter får full tillgång till NLL, inklusive uthämningshistorik samt spärrad information. Patienten behöver informeras om detta innan samtycket lämnas. All åtkomst loggas och patienten har möjlighet att se i Läkemedelskollen vilka åtkomster som skett. Dossamtycket gäller tills vidare eller tills patienten återkallar sitt samtycke.

Avsluta dosproduktion i Pascal

Patient som lämnar dos: Om en patient inte längre har behov av dospåsar avslutas dosproduktionen i Pascal via fliken *Patientinformation – Avregistrera dospatient*. När en patient avregistreras sätts alla dosdispenserade recept ut direkt. Innan patienten avslutas, skriv ut *Receptutskrift Pascal* som underlag för att skicka nya e-recept från Cosmic.

Avliden patient: Avregistrera avlidna dospatienter manuellt under *Patientinformation – Avregistrera dospatient*. Annars skickas nya dosrullar och fakturor till dödsboet fram till den automatiska avregistreringen, vilket kan ta flera veckor.

Kom ihåg att även dokumentera aktuella läkemedel i journalen för historik. Det är mycket svårt att låsa upp Pascal när dödsbeviset har registrerats, och det finns fall där det är viktigt att kunna analysera vilka läkemedelsändringar som gjorts.

Privat dos rekommenderas inte

Egenfinansierad dosdispensering – eller privat dos – innebär att patienter själva bekostar dosdispensering genom en tjänst som apotek erbjuder privatpersoner. Dessa patienter ingår därmed inte i Region Kalmar läns upphandlade avtal. Vi [avråder](#) från egenfinansierad dosdispensering, av flera orsaker:

- Det tar tid att starta upp och förskriva till en dospatient. Om medicinsk motivering saknas riskerar arbetet att tränga undan mer angelägna patientbehov.
- Det finns risker vid sjukhusinläggning, då läkemedelslistan i journalen inte alltid överensstämmer med Pascal.
- Ansvar för personer som ansluter sig till privat dos är inte helt tydligt, vilket kan vara problematiskt vid restsituationer.
- Sjukvården saknar rutiner för att hantera flera olika dosleverantörer.
- Läkemedelskostnaden riskerar att bli högre för både patient och region än vid vanliga recept. Detta eftersom inte alla läkemedel är godkända för dosdispensering, vilket minskar konkurrensen och gör att priset ofta blir högre.

Tips och fallgropar i Pascal

Förnya recept i tid – undvik glapp i behandlingen

Recept är giltiga i högst ett år. Om receptets giltighetstid går ut, får dosapoteket inte expediera läkemedlet. Det innebär i praktiken att alla påsar efter det datumet i rullen kommer att sakna läkemedlet. För att undvika ett glapp i behandlingen behöver receptet förnyas innan sista stopptiden, annars produceras en ofullständig rulle. Om sista stopptiden har passerats, använd "Ändra" i stället för "Förnya". I ändra-vyn får du välja om du vill skapa en akutproduktion eller sätta in en helförpackning för att kompensera för glappet.

Ändra inställningarna

Ett tips är att logga in minst en gång via webbinloggning, i stället för uthopp från Cosmic. Det är en annan vy, där du kan se tidigare patienter och lägga in bevakning på utvalda patienters förskrivningar. Det är bra att gå in i *Inställningar* och ändra historiken från 3 månader till maximalt 60 månader, samt vilka kolumner du vill se och i vilken sortering (t.ex. ATC-kod, datum och förskrivande enhet). Ändringar som sparas vid webbinloggning är sedan giltiga tills vidare, även vid uthopp från Cosmic. Inställningarna kan också ändras via uthopp, men sparas då inte till framtida inloggnings.

Användarinställningar

Beslutsstöd Bevakning Förskrivning Kolumner & sortering Övrigt

Läkemedelslistan

Standardsortering

- ☐ Alfabetisk
- ☐ Insättningsdatum
- ☐ Utsättningsdatum
- ☐ ATC område
- ☐ Läkemedelsform
- ☐ Förskrivningstyp
- ☐ Giltig t.o.m.
- ☐ Senaste uttag
- ☐ Senast förändrad

Valbara kolumner

Välj vilka kolumner som ska visas och i vilken ordning

- ☒ Förskrivande enhet
- ☒ Uttag kvar
- ☒ Senaste uttag
- ☐ Förpackningsstorlek
- ☐ Giltig t.o.m.
- ☐ Expeditionsintervall
- ☐ Behandlingsuppföljning
- ☐ Behandlingsslut

Användarinställningar

Beslutsstöd Bevakning Förskrivning Kolumner & sortering Övrigt

Läkemedelslistan

Visa historiska recept 60 månader bakåt.

Akutrulle – lär dig vad det innebär

Många akutrullar hämtas aldrig ut och det finns uppenbara risker med att en patient har flera dosrullar hemma. Därför är det viktigt att du vet vad en akutbeställning innebär. Om du lägger till ett nytt läkemedel kommer en *tilläggsrulle*, men om du ändrar eller avslutar en förskrivning kommer i regel en *ersättningsrulle*. Nedan kan du läsa mer om vad de olika rullarna innebär, vilka ledtider du kan förvänta dig och vilka kostnader det kan innebära för kommunen. Kom ihåg att alltid informera patienten eller personalen om att det finns en akutrulle att hämta.

Glöm inte beslutsstöden

Samma beslutsstöd som finns i Cosmic finns även i Pascal – *Dubblett, Interaktion, Sök biverkan, Graviditet, Amning* och *Undvik till äldre*. Ett tips är att kombinera med formuläret PHASE-20 för en bra läkemedelsgenomgång.

Alendronat – en vanlig avvikelse

En av de vanligaste avvikelserna gällande dospatienter är att alendronat (veckotablett) dispenserar vid samma tidpunkt som andra läkemedel. Ta för vana att klicka på klockan för att se patientens intagstider och säkerställa att alendronat särskiljs från andra läkemedel med minst en timme. Klockan kan med fördel användas regelmässigt för att få en överblick över intagstider, så att rätt tider väljs och det inte skapas extra utdelningstillfällen i onödan.

Nyhet i det dosdispenserade sortimentet

Ett av Region Kalmar läns kostnadsbesparande läkemedelsmål är att välja Orions fabrikat vid förskrivning av gabapentin, lamotrigin och levetiracetam. Nu går det att välja Orions fabrikat även vid dosförskrivning i Pascal.

Var finns mer information?

För mer information och resurser, se vår [hemsida om dosdispenserade läkemedel](#). För kontakt med dosleverantören (Apoteket AB), ring 010-447 75 50 (öppet vardagar kl. 8-17) eller mejla till apodos@apoteket.se.

Vanliga missuppfattningar

Det är dyrt för patienten att ha dosdispenserade läkemedel

Nej. Själva dosdispenseringen är kostnadsfri för patienten. En fakturaavgift (för närvarande 19 kr) kan tillkomma, men den försvinner om patienten väljer autogiro eller e-faktura. En indirekt merkostnad som kan uppstå är att läkemedlen i dospåsarna kan kosta mer. Det beror på att inte alla läkemedel är godkända för dosdispensering, vilket gör att färre produkter konkurrerar om priset.

Det kostar pengar för regionen att patienten har dosdispenserade läkemedel

Inte för själva tjänsten, men i praktiken blir läkemedlen i dospåsarna ofta något dyrare för regionen på grund av snävare sortiment, lägre konkurrens och ibland dyrare förpackningsstorlekar. För enheter med direktleverans tillkommer dessutom leveranskostnader.

Det kostar inget för kommunen att patienten har dosdispenserade läkemedel

Det beror på. En del kommuner har avtal för leverans av dospåsar till patienter inom kommunal hälso- och sjukvård, t.ex. på särskilt boende. Då medför varje leverans en kostnad för kommunen. I normalfallet levereras flera patienters rullar samtidigt, men akutbeställda dosrullar eller helförpackningar levereras ofta enskilt och innebär en extra kostnad för kommunen.

Vilande patient i Pascal får inga läkemedel

Nej. Status "Vilande" gäller enbart för dispenserade läkemedel, d.v.s. dosapoteket vilar produktionen av dosrullen. Alla recept på helförpackningar är dock giltiga och kan hämtas ut på valfritt apotek. En patient som satts som vilande under en sjukhusvistelse måste aktiveras igen före hemgång för att nya rullar ska produceras.

Om man har flera akuta receptändringar räcker det att markera akut ändring på ett av recepten

Nej, man måste akutmarkera varje receptrad som man vill ha ändrad akut, annars kommer ändringen med nästa ordinarie leverans. Observera att om man akutmarkerar flera läkemedel på olika sidor av stopptiden (t.ex. kl. 13 och kl. 15), kan flera akutrullar skapas. Gör därför alla förändringar vid ett och samma tillfälle för att undvika flera akutrullar.

Alla akutrullar i Pascal levereras nästa dag

Nej, stopptiden avgör. Vid akutförskrivning före stopptiden kl. 14 (vardag 1) levereras nya dospåsar nästa vardag senast kl. 16 (vardag 2) med behandlingsstart dagen därpå (dag 3). Vid akutförskrivning efter stopptiden tillkommer en dag. Förskriver man alltså akut en torsdag förmiddag, levereras påsarna på fredag med startdag lördag. Men förskriver man akut en torsdag efter kl. 14, levereras påsarna på måndag med startdag tisdag.

Se till att patienten har läkemedel som räcker tills patienten får sina dosdispenserade läkemedel.

Det kommer alltid en ersättningsrulle vid akutproduktion

Nej. Vid akutproduktion finns två varianter. Om enbart nya läkemedel tillkommer och övriga är oförändrade, skickas en tilläggsrulle att ta tillsammans med befintlig rulle, s.k. *tilläggsdoser*. Om styrkan däremot ändras eller ett läkemedel tas bort, kan den gamla rullen inte användas. Då skickas en ersättningsrulle, s.k. *utbytesdoser*. I ena fallet ska patienten ta från två rullar, i det andra enbart från en rulle. Det är viktigt att patienten informeras om vad som gäller. Dosrullen är markerad med antingen "tilläggsdoser" eller "utbytesdoser" beroende på vilken sorts rulle som producerats.

Det dröjer flera dagar innan patienter kan hämta ut helförpackningar från Pascal på apotek

Nej, Pascal visar listan över de recept som finns på apotek (NLL). Alla recept på helförpackningar som finns i Pascal kan hämtas omedelbart på valfritt apotek, på samma sätt som "vanliga" e-recept.

Akutproduktion är dyrt för patienten

Nej. Patienten betalar aldrig mer än högkostnadsskyddets tak (3 800 kr per tolv månadersperiod) för läkemedel inom förmånen. Dosleveransen till avtalat utlämningsställe (vanligtvis ett lokalt apotek) är kostnadsfri. Däremot tillkommer leveranskostnad till kommunen för dem med leveransavtal.

Emma Hamrin

Leg apotekare, Läkemedelssektionen

Notiser

Beroendeframkallande läkemedel – skarpt läge

Från den 1 november ska samtliga verksamheter som förskriver beroendeframkallande läkemedel (BFL) ha implementerat ett lokalt arbetssätt baserat på den regiongemensamma riktlinjen som trädde i kraft i årets början. Arbetets bygger på principen *Rätt indikation, tydlig plan - vårt gemensamma ansvar* och handlar sist och slutligen om att inte skada våra patienter. [BFL-hemsidan](#) växer allt eftersom, med nya patientinformationer och en tydligare koppling till smärtprocessen.

Rybelsus – ny formulering och nya styrkor

Rybelsus (semaglutid i tablettform) får en ny formulering med förbättrat upptag. Därför behövs lägre tablettstyrkor för att ge samma effekt som tidigare. Observera att Rybelsus inte finns med i REK-listan och att våra rekommendationer inte har förändrats. Följande styrkor av Rybelsus är likvärdiga:

Tidigare styrka	Ny styrka
3 mg	1,5 mg
7 mg	4 mg
14 mg	9 mg

För de patienter som står på Rybelsus krävs nya recept för de nya styrkorna. Gamla och nya styrkor finns parallellt under en övergångsperiod, vilket innebär risk för förväxling och dubbeldosering. Patienterna behöver informeras om bytet och om att gamla och nya tabletter inte ska kombineras.

Ozempic – max 1 mg och inte för viktnedgång

Den nya styrkan Ozempic 2 mg marknadsförs intensivt. Vi avråder fortsatt från att förskriva den. Jämfört med 1 mg är behandlingen dubbelt så dyr, men ger bara ungefär 3 mmol/mol lägre HbA1c och 1 kg ytterligare viktminskning. Den dokumenterade skyddseffekten mot hjärt-kärl- och njursjukdom gäller doser upp till 1 mg. Till dagens pris bedöms 2 mg inte vara kostnadseffektivt.

Vi påminner också om att Ozempic har en förmånsbegränsning. Förskrivning i syfte att uppnå viktnedgång trots god glukoskontroll ryms inte inom förmånen.

Från primärvården har vi fått signaler om att vissa sjukhuskliniker önskar att dosen höjs till 2 mg hos gemensamma patienter för att uppnå viktminskning. Läkemedelskommittén avråder från detta. Indikationen för Ozempic är typ 2-diabetes, inte viktminskning, och förskrivare kan hänvisa till denna rekommendation.

Tio tusen färre recept på hostmediciner

Förra hösten lanserades en Sydöstragemensam [avrådan](#) från slemlösande och hostdämpande läkemedel vid akut hosta. Under de tolv månaderna som följt har 10 000 färre recept på hostmediciner förskrivits av vården i Region Kalmar län, jämfört med året innan. Det innebär en minskning med 42 %. Cocillana-Etyfin och liknande har minskat med 53 %, Mollipect och liknande med 64 % och Actylcystein med 14 %. Många biverkningar har sannolikt undvikits och både tid och resurser har frigjorts inom vården. Läkemedelskommittén vill särskilt framhålla rådgivningssköterskorna, som gjort ett enastående arbete i att bemöta och lugna patienterna som kontaktat vården för hosta. En helt ny [patientinformation](#) har även tagits fram på önskemål från primärvården.